

**MTÜ
Järva Arengu Partnerid
tegevuspiirkonna**

**ARUKAD
KÜLAD
2021—2024
Projektid**

**LEADER
EESTI**

MIS ON ARUKAS KÜLA?

Arukate Külade (Smart Villages) kontseptsioon viitab jätkusuutlikele maapiirkondadele ja kogukondadele, mis tegelevad nii olemasolevate tugevuste ja väärtustega kui arendavad välja uusi võimalusi. Nende külade puhul täiustatakse traditsioonilisi ja uusi võrgustikke ning teenuseid digitaal- ja telekommunikatsioonitehnoloogia ja innovatsiooniga ning lõigatakse senisest enam kasu vajalikest teadmistest.

Allikas: [Maaeluvõrgustik - Arukad külad](#)

MTÜ Järva Arengu Partnerid osales LEADER tegevusrühmade koostööprojekti 2021-2023 - **Arukate külade arenguprogramm.**

2023. aastal käivitati JAP ühisprojekt **Arukad Külad 2**, milles partneriteks olid Paide linn ja Järva vald. Projekt oli jätkuks 2021. aastal alanud koostööprojektile Arukate külade arenguprogramm, milles saime kogemuse, kuidas arukate külade kontseptsiooni kohalikul tasandil rakendada. Selgunud oli üldine vajadus arendada vabaühenduste võimekust jätkusuutlikult tegutseda.

Projekti eesmärk oli võimestatud ja koostööle orienteeritud külakogukonnad JAP tegevuspiirkonnas. Pikaajaliselt tegutsenud külakogukonnad on saanud arenguhüppe võimaluse ning uued, ärganud külakogukonnad koostöökogemuse.

Projekti tulemina koostati külade/piirkondade tulevikuvaate tegevuskavad ning koondati parimad praktikad käesolevaks kogumikuks.

Materjali kogus, ühtlustas ja kujundas Silva Anspal (OÜ MENTORE).

Juhime tähelepanu, et kasutatud fotod pärinevad erakogudest või sotsiaalmeediast.

MIKS ARUKAS KÜLA?

2017. aasta haldusreformiga toimunud muudatused on jõudnud kogukondadeni. Kohapeal on algatatud uusi kogukonnaühendusi, mis haaravad suuremaid (endisi valdade) piire, millega ollakse tugevamad läbirääkimiste partnerid omavalitsustega.

/.../ Kogukonna arendamine on kunst. Väga palju sõltub konkreetsest olukorrast, mis omakorda eeldab kogukonna arendajalt avatust, loominguilisust ja paindlikkust. Iga kogukond on unikaalne oma loo ja liikmete ning seal leiduvate ressurside poolest, samas tuleb toime tulla pidevate ühiskonnas toimuvate muutustega. Kogukondade arendamisel tuleb põimida üheks kogukonna ressursid, vajadused, sobivad tööriistad ja teoreetilised lähenemised. Kogukonna arendamine on looming, mis tekib inimsuhetest, ühtse, kogukonna liikmeid toetava vundamenti ehitamisest, sihtide seadmisest ja tegutsemisest. Lisaks teoreetilistele teadmistele ja oskustele on kogukonna arendajal vaja oskust tajuda kogukonda ja leida tegutsemiseks loovaid lähenemisi. (Paas & Kass, 2020).

JAP ARUKAD KÜLAD KOGUMIKU ÜLESEHITUS

- EL Smart Villages liikumine
- Koostööprojekt Eestis - Arukate külade arenguprogramm

- JAP külad 2021 Arukate külade arenguprogrammis
- JAP ühisprojekt – Arukad külad 2

- Kogemused ja praktikad JAP tegevuspiirkonna küladest

Kogemusi jagavad:

MTÜ Valasti Külaselts Marge Kannel
Albu valla külade selts Maiu Mäe
Koeru Haridus- ja Kultuuriselts Ülle Jääger
Kriilevälja Külaselts Anneli Tumanski
Järva maanaiste ühendus MTÜ Aime Kallandi
Sõrandu Külaselts Kaie Altmets
Järva-Jaani MTÜ Järva-Jaani Kogukond Arto Saar
Karinu Külaselts Karame MTÜ Ave Kaljurand-Algpeus
Kaalepi Küla Seltsing Maiu Mäe
Albu küla MTÜ Kultuuri- ja haridusselts Üksmüts Aune Suve-Kütt
MTÜ Salutaguse Nelja Küla Selts Virve Kluust
MTÜ Energia-ja Tervisekeskus Getter Klaas
Karessen MTÜ Tõnu Taal
MTÜ Hobutalumuseum Priit Seire
Prandi küla MTÜ Prandi küla ja allikad Merje Rask
Roosna-Alliku aleviku ja Allikjärve külavanem Sille Pudel
... Lisaks valik huvitavavatest ideedest ja sündmustest

- EL Smart Villages liikumine
- Koostööprojekt Eestis - Arukate külade arenguprogramm

Kui viimastel aastakümnetel on esile kerkinud palju arukaid külasid, siis arukate külade kontseptsioon ise on suhteliselt uus kontseptsioon, mille Euroopa Komisjon 2017. aastal „ametlikult“ EU Action for Smart Villages kaudu Euroopa Parlamendi initsiatiivil sõnastas. Samal aastal käivitas Euroopa maaelu arengu võrgustiku (ENRD) kontaktpunkt arukate külade temaatilise töörühma, eesmärgiga hõlbustada sidusrühmade vahelist teabevahetust uue kontseptsiooni üle. 2018 ja 2019 aasta vahemikus käivitas Euroopa Komisjon Smart Eco-social Villages pilootprojekti eesmärgiga luua arukate külade põhjalik määratlus, samuti teha kindlaks asjakohased head praktikad. Oluline on märkida, et igal liikmesriigil võib olla oma arukate külade määratlus, mis on kohandatud vastavalt riiklikule kontekstile.

Allikas: [EL Smart Rural 21 \(EE\) - Juhend arukaks külaks saamise kohta](#)

Aruka küla lähenemisviis on kogukonnakeskne tegutsemine arvestades piirkonna vajadusi, eripära, tugevusi ja võimalusi. Kesksedeks võtmesõnadeks on kogukond, koostöö, ühistegevus, kaasaegsete ja digitaalsete lahenduste kasutamine, kohaliku ressursi ning võimuste kasutamine jätkusuutlikul viisil. Iga kogukond saab olla arukas just neile jõukohasel moel, võttes fookusesse valdkonnad, mis kogukonnaliikmete ühisel mõttevahetusel kõige rohkem tähelepanu vajavad.

Arukate külade arenguprogramm on seni suurim Eesti arukaid külasid toetav LEADER-koostööprojekt, mis pakkus tuge ja koolitustegevusi 24-le külale ja kogukonnale aruka küla strateegia loomiseks. Lisandväärtusena loodi Eesti arukate külade võrgustik, et suurendada kohalike kogukondade võimekust ja teadlikkust piirkonna arenguvõimalusest.

Arenguprogrammi koolitustegevused keskendusid erinevatele teemadele: näiteks sotsiaalne innovatsioon, digilahendused, rohepööre, piiriüleste teenuste arendamine, nutikad transpordi- ja logistikalahendused, isemajandamise võimekus ja ärilised teenused. Toimused õppereisid nii Eestis kui ka väljapoole, et saada teadmisi ja vahetada kogemusi

Allikas: [Maaeluvorgustik - Arukad külad](#)

Taotlusest:

Arukate külade arenguprogramm

on siseriiklik LEADER koostööprojekt, mille eesmärk on pakkuda tuge ja koolitus-tegevusi programmis osalevatele küladele oma piirkonna aruka küla strateegia loomiseks ja innovaatiliste piloottegevuste rakendamiseks.

Koostööprojekti lisandväärtusena luuakse Eesti arukate külade võrgustik, et suurendada kohalikke kogukondade võimekust ja teadlikkust piirkonna arengu võimalusest. Lisaks luuakse seosed Euroopa arukate külade võrgustikuga Smart Rural 21 (www.smartrural21.eu).

Arukate külade arenguprogrammi viivad LEADER-koostööprojekti raames ellu 13 Eesti tegevusgruppi. Arenguprogrammis [osalevad 24 küla/piirkonda](#) üle Eesti.

Arenguprogrammi oodatav tulemus:

- ◆ luuakse Eesti arukate külade võrgustik ja seosed rahvusvahelise arukate külade (Smart Rural 21/27) võrgustikuga;
- ◆ Iga osalev küla/piirkond loob aruka küla strateegia/tegevuskava või küla/piirkonna arengukava või valdkondliku tegevuskava – 24 strateegiat;
- ◆ Iga osalev küla/piirkond viib ellu piloottegevuse – iga küla valib piloottegevuse, mida programmis rakendab – 24 piloottegevust;
- ◆ kommunikatsioonitegevuste kaudu tutvustatakse arukate külade strateegiate loomise protsessi ja edulugusid pilootrakenduste kohta laiemale avalikkusele Eestis ja ka rahvusvahelise võrgustiku kaudu;
- ◆ LEADER-tegevusgrupp omandab kogemuse, kuidas arukate külade kontseptsiooni kohalikul tasandil rakendada ning saab vajadusel planeerida jätkutegevused uueks programmiperioodiks.

Koostööprojekti partnerid:

Tartumaa Arendusselts, Valgamaa Partnerluskogu, Lääne-Harju Koostöökogu, Jõgevamaa Koostöökoda, Võrumaa Partnerluskogu, Pärnu Lahe Partnerluskogu, Järva Arengu Partnerid, PAIK, Ida-Harju Koostöökoda, Põlvamaa Partnerluskogu, Rohelise Jõemaa Koostöökogu, Põhja-Harju Koostöökogu, Virumaa Koostöökogu.

Koostööpartnerid Eestis:

Eesti LEADER Liit, Maaeluministerium, Sotsiaalministerium, maaeluvõrgustik, Külaliskumiline Kodukant, Eesti Linnade ja Valdade Liit.

Kaasatud välispartnerid: Smart Rural 21 üleeuroopaline võrgustik, Euroopa maaeluvõrgustik (kinnitamisel).

KONTAKT

Arukate külade programmi koordinaatorid:

Kristiina Tammets

Tartumaa Arendusseltsi tegevjuht

Allikas: [Eesti Leader Liit](#)

2021 JAP projekt „Arukate külade arenguprogramm“

Eellugu

JAP ühisprojekt *INNO- Uuenduslikud ja innovaatilised projektiideed* korraldati seminare ja mõtetalguid koos Järva valla ja Paide linnaga, mis osutusid koostöö ja infovahetuse seisukohalt oluliseks.

2020. aasta oli COVID19 aasta, mis muutis ürituste korraldust, reaalsed kohtumised olid piirangutega. Osalejaterohked olid motivatsioonipäevad külade ja seltside eestvedajatele.

17.10.2020 toimus motivatsioonipäev Paide linna külade ja seltside eestvedajatele Karepa Rahvamajas. Tagasiteel külastati Eisma sadamat ja kohtuti Vainupea kabelis Vainupea küla selts esindajatega.

31.10.2020 toimus motivatsioonipäev Järva valla külade ja seltside eestvedajatele Võsu rannaklubis. Tagasiteel külastati Käsmu rahvamaja ja Meremuuseumi ning kohtuti kohalike eestvedajatega Võhma Seltsimajas.

Koolituspäevade teema oli aktiivsete eestvedajate isiklik areng ja motivatsioon, kogukonna kaasamine ja eestvedaja vaimse tervise tagamine. Vaatasime endasse, analüüsisime ja vahetasime kogemusi ja mõtteid, kuidas arukalt eest vedada või tagant tõugata, nii et läbipõlemist ei oleks karta ja silm säraks ning teotahet jätkuks. Koolitaja oli Riina Paatsi.

25.11.2020 toimus Järvamaa Arukate Külade **konverents „Räägime kogukonnaturismist“**

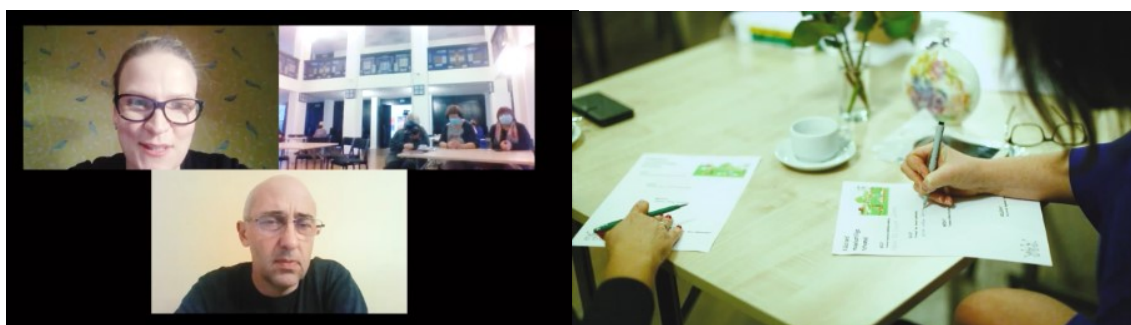
Arutleti teemadel:

Mida tähendab arukas küla - mida tehakse arukas külas teistmoodi? Kogukonnaturism, kui turismiettevõtjate ja vabaühenduste koostöömeetod.

Arukate külade arenguprogrammi ideed tutvustas Kristiina Tammets, juhtpartneri Tartumaa Arendusseltsi tegevjuht.

Virtsu küla kogemusest ja mõtetest seoses lipuga, mille nimi on arukas küla, jagas kogemusi Jüri Mõniste, Virtsu küla esindaja.

Kogukonnaturismi teemal jagas kogemusi ning korraldas arutelu „Küla turismipaketi koostamine“ Anneli Kana, Eesti Maaturismi esindaja.

2021. aastal alanud **projekti „Arukate külade arenguprogramm“** eesmärk oli aktiivsed ja koostööle orienteeritud külakogukonnad JAP tegevuspiirkonnas.

Projekti tulemid

1. Osalemine Arukate külade arenguprogrammis - Arukate külade strateegiate koostamine, mis sisaldab: kuus strateegia koostamise koolitusmoodulit; 2-päevane õppereis Eestis ja 5-päevane õppereis välismaale; Pilootegevuste elluviimine - iga küla või piirkond viib ellu vähemalt ühe strateegias välja toodud pilootegevuse. Pilootegevus valitakse strateegia koostamise ajal; Mentorlustugi igale külale: Kommunikatsiooni- ja teavitustegevused - arukate külade alamleht veebis ja FBs, artiklid, info jagamine heade praktikate kohta, info jagamine Eesti ja rahvusvahelise kogukonnaga; Võrgustiku koordineerimine ja projektijuhtimine.

2. JAP piirkonnas läbiviidavad tegevused külakogukonna võrgustiku tugevdamiseks ja koostöö edendamiseks: koolitused, seminarid, õppekäikud, kogemuste ja teadmiste vahetus ning ideekorjed JAP tegevuspiirkonna strateegia uuendamiseks.

Arukate külade arenguprogrammi avaseminar

Arukate külade arenguprogrammi avaseminar toimus Jänedal Põllumajandusuuringute Keskuses 17.06.2021.

Kohtumisel tutvuti arukate külade algatuse taustaga, arenguprogrammi sisuga, teineteisega ning alustati ettevalmistust kogukonna kaasamiseks aruka küla strateegia valmimisse.

Mõttekoda Paide linna vabäühendustele, külavanematele ja külaaktivistidele

2. 08.2021 toimus Sargvere mõisas Arukate külade arenguprogrammi mõttekoda Paide linna vabäühendustele, külavanematele ja külaaktivistidele.

Tutvustati JAP Koostööprojekti „Arukate külade arenguprogramm“, arutati tulevikuplaane ja taotlusvõimalusi, omavalitsuste esindajad tutvustasid linna/valla tegemisi ja lõpetasime seminari ühise õhtusöögiga.

Seminar Järva valla vabäühendustele, külavanematele ja külaaktivistidele.

3.08.2021 toimus Öötla mõisas Arukate külade arenguprogrammi seminar Järva valla vabäühendustele, külavanematele ja külaaktivistidele.

Tutvustati JAP Koostööprojekti „Arukate külade arenguprogramm“, arutati tulevikuplaane ja taotlusvõimalusi, omavalitsuste esindajad tutvustasid linna/valla tegemisi ja lõpetasime seminari ühise õhtusöögiga.

LEADER koostööprojekti õppereis Viru- ja Järvamaale toimus 17.-18. 08. 2021.

Külastati Virumaa Koostöökogu, PAIK ja Järva Arengu Partnerid piirkondasid. Õppereis oli suunatud arukate külade arenguprogrammis osalevate külade ja piirkondade esindajatele.

JAP piirkonnas külastati Jäägri Villat, Järva-Madise külaseltsi maja (endine Albu vallamaja), MTÜ Orina Seltsimehed poolt korrastatavat Järva-Jaani veetorni, Järva-Jaani muuseumite keskust. Vaatasime, kuidas on leidnud rakendust Kareda vallamaja ning lõpetasime ringsõidu Valgma külas.

JAP vabaihenduste õppekäik Harjumaale 10-11.09.2021.

Osalema olid oodatud kõik aktiivsed inimesed, kes tegutsevad MTÜde ja külade arengu nimel.

10.09.2021 Keilas toimus jalutuskäik kuusepargist ja keskpargist koolide juurde ja noortekeskusesse, kus räägiti linna arengutest, tööst noorte ja kogukonnaga. Külastati Keila terviseradu, edasi käsitöösalongi Vaarikas Vahukoorega poodi, tutvuti Keila jaama ümbrusega. Järgnes Keila Miikaeli kiriku (maamärk Keilas) ja kiriku torni (vaade linnale) külastamine ning kohtumine kirikuõpetaja Matthias Burghardtiga. Kallaste talu tutvustus, õhtusöök ja ööbimine.

11.09.2021 Harjumaa Muuseum ja rahvariiete käsitööklass, linnuse varemed ja Keila mõisapark koos väikese giidituuriga. Tuula kogukonnakeskusest ja külaliigutamisest rääkis Eve Riga (MTÜ Tuula Tuutulus juhatuse liige ja LEADER-tegevusgrupi Nelja Valla Kogu juhatuse esimees).

Arukate külade arenguprogrammi teine kohtumine Jänedal

13.09.2021 toimus Jänedal Põllumajandusuuringute Keskuses arukate külade arenguprogrammi teine kohtumine. Üritusel sai osaleda ka veebi vahendusel. JAP külad olid esindatud.

Kohtumise/koolituspäeva märksõnad olid strateegia protsess, kaasamine ja kommunikatsioon. Kavast: ülevaade arukate külade olukorra ja vajaduste kaardistamisest, mida peaks aruka küla strateegia sisaldama ning pikemalt räägiti kaasamisest ning kogukonnasisesest kommunikatsioonist (Eha Paas ja Rasmus Onkel).

Arukate külade arenguprogrammi e-koolitus

20. – 21. 10. toimus Arukate külade arenguprogrammi veebipõhine koolitus:

Teemad:

*Visualiseerimise töötuba, Kati Orav (visuaalne praktik ja haridus-innovaator). Õpiti, miks on oluline oma plaane visuaalselt esitleda ning kuidas näha oma mõtteid pildina. Prooviti praktiliselt järele, kuidas muuta oma arenguplaane visuaalselt mõistetavamaks

*SWOTi töötuba, Ivika Nõgel (põhikoolitaja, strateegiaekspert). Uuriti, kuidas saada kätte info, mille põhjal tugevuste-nõrkuste-võimaluste-ohutude koondtabel koostada. Harjutati näidete baasilt, kuidas SWOTi baasilt leida üles fookusteemad.

**Kogukonna turundus-kommunikatsioon, Andres Kuusik (TÜ majandusteaduskonna turunduse õppetooli juhataja). Saime teada, millest sõltub meie nähtavus väljaspool oma kogukonda ning kuidas jõuda oluliste väliste sihtrühmadeni (turistid, ürituste külastajad, teenuste kasutajad, uued elanikud jne).

**Inspireerivad rahvusvahelised näited Smart Rural 21 arukatest küladest ja arutelu. Kaks küla Euroopa arukate külade võrgustikust tutvustasid oma kogemust strateegiate loomisel ja elluviimisel.

26.11.2021 toimus Arukate külade e-koolitus.

Raili Mengel rääkis nutikatest lahendusest turismis ning Tanel Talve vajaduspõhisest ühistranspordist. Seminari lõpus andis Ivika tagasisidet kodutöödele.

5.01.2022. toimus Anna Vaba Aja Majas Paide linna MÕTTEKODA vabäühendustele, külavanematele, külaaktivistidele.

Teemad:

- * MTÜ Järva Arengu Partnerid LEADER 2022 Kevadvoorut tutvustus, Sille Pudel JAP konsultant.
- * Kogukonna eestvedaja stipendium ja teised käesoleva aasta taotlusvoorud – KOP, KÜSK, Elo Öösalu SA Järvamaa.
- * Paide linna mittetulundusliku tegevuse toetusvoorust – Karola Jaanof Paide linnavalitsus.
- * 2022 aasta tegevuste arutelu koos Paide linna esindajatega.
- * Muud küsimused ja aeg suhtlemiseks.

6.01.2022. toimus Koeru Kultuurimajas Seminar Järva valla vabäühendustele, külavanematele, külaaktivistidele

Teemad:

- * Tervitus ja 2022 aasta tegevuste tutvustus Järva valla esindajatelt
- * Järva valla mittetulundusliku tegevuse toetusvoorust, Triin Tippi Järva vallavalitsus
- * Kogukonna eestvedaja stipendium ja teised käesoleva aasta taotlusvoorud – KOP, KÜSK, Elo Öösalu SA Järvamaa.
- * MTÜ Järva Arengu Partnerid LEADER 2022 Kevadvoorut tutvustus, Sille Pudel JAP konsultant.
- * Muud küsimused ja aeg suhtlemiseks.

ARVAMUSFESTIVALIL PAIDES

Arutelu 13.08.2022 Kogukonna alal ARUKAD KÜLAD – KOGUKONNA VÕIMESTAMINE

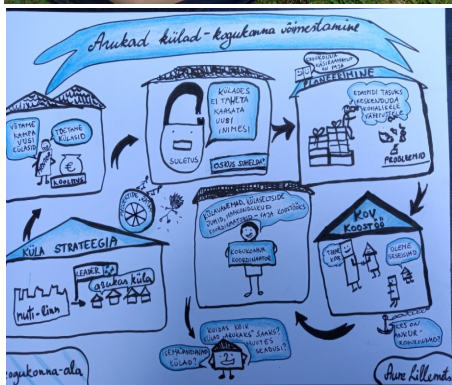
Teavitasime Arukate külade Euroopa algatust, LEADER koostööprojekti, mis seob 24 küla/piirkonda üle Eesti. Arutlesime kogukondade teemal. Mida me mõtleme, kui kasutame mõistet kogukond? Tõime välja, millised on suurema ja väiksema kogukonna tugevused/nõrkused. Kuidas on võimalik kogukonda kaasata uusi tulijaid ja mida teha, kui vanad ja uued mõttekaaslased ei leia ühist keelt.

Eestis rakendatakse arukate külade lähenemist 13 Leader tegevusrühma koostööprojekti „Arukate külade arenguprogramm“ raames, milles osaleb 24 küla/piirkonda üle Eesti. Sisuliselt on arukas küla see, kes leiab üles oma kogukonna tugevused ja paneb need enda kasuks tööle. Haldusreformiga toimunud muudatused on jõudnud kogukondadeni. Kohapeal on algatatud uusi kogukonnaühendusi, mis haaravad suuremaid (endisi valdade) piire, millega ollakse tugevamad läbirääkimiste partnerid omavalitsustega.

Mida me mõtleme, kui kasutame mõistet kogukond? Sõlmime kokkuleppe mõiste kasutamisel. Toome välja, millised on suurema ja väiksema kogukonna tugevused/nõrkused. Kuidas on võimalik kogukonda kaasata uusi tulijaid ning millised on näited uute inimeste kaasamisest, millised on probleemid, kui vanad ja uued mõttekaaslased ei leia ühist keelt.

Arutelu juhib Arto Saar, Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste instituudi eriala „Kogukondade arendamine ja sotsiaalne heaolu“ magistrant.

Arutelus osalesid Kristiina Tammets Arukate külade arenguprogrammi koordinaator, idee algataja Eestis. Kulno Kesküla, Virtsu Arenguseltsi liige ja aruka külanduse strateeg ning Eha Paas Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste instituudi eriala „Kogukondade arendamine ja sotsiaalne heaolu“ magistrant.

Korraldaja Eesti Leader Liit / Silva Anspal

Projekti Arukate külade arenguprogramm verstepost - TULEMID

1.-4.02. 2022 toimusid koostööprojekti Arukate külade arenguprogrammi versteposti-vahekokkuvõtete e-seminarid. 3.02. esitlesid tehtust kokkuvõtetega JAP piirkonnast osalevad külad.

Vaata materjale:

[Koeru kogukonna esitlus](#) ja [KOERU KOGUKONNA STRATEEGIA 2022—2030](#)
[Kriilevälja küla esitlus](#) ja [KRIILEVÄL JA KÜLA STRATEEGIA 2022 - 2030](#)

- JAP külad 2021 Arukate külade arenguprogrammis
- JAP ühisprojekt – Arukad külad 2

JAP Projekt „Arukate külade arenguprogramm“ koolitusprogrammis osalejad koostasid 2021 kevadel motivatsioonikrja, miks nad soovivad projektis osaleda. Igast külast sai osaleda 2 eestvedajat.

Küla nimi - Kriilevälja küla

Kontaktisik - Anneli Tumanski, MTÜ Kriilevälja küla Selts juhatuse liige

Koolitusel osalevad - Anneli Tumanski ja Kuido Pettai

* Oleme arenev küla, kus alati on olnud tegusad inimesed ja ettevõtjad, kes kogukonda panustavad. Viimastel aastatel on külas jõudsalt arenenud eramuehitus ning kasvanud on elanike arv just noorte, lastega perede osas. Külaelanike ettevõtmisel valmis 2019. aastal külaplats, kus käivad koos nii noored kui vanad. Juba on elanike seas välja kujunenud traditsioonilised üritused (Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamine lipuheiskamisega, kevadtalgud, jaanipäev, lõikuspidu, adventi tähistamine, külakoosolekud jpm.) Üritustel osalevad nii külaelanikud kui külalised Paide linnast, linna teistest küladest ja väljastpoolt.

2014. aastal saime Paide valla parima heakorraga küla tiitli.

Eelmine arengukava aastateks 2008-2013 lõppes ning seal seatud eesmärgid said täidetud. Antud projektis soovime koostada uue arengukava, konkretiseerida küla arengusuundi, seada eesmärgid järgnevateks aastateks, sh küla heakord, küla teede korrashoid, valgustus, teenuste kättesaadavus, kultuuri(ühis)üritused.

Üheks uue arengukava eesmärgiks on ka sõprusküla leidmine Tiroomi piirkonnast, mis värskendaks Kriilevälja küla ja Paide linna kultuurielu veelgi. Oleme suhelnud Austria Suursaatkonnaga Tallinnas, kuid siiani pole sõprusküla leida õnnestunud. Soovime olla küla, kus meie oma ühisürituste kõrval toimuvad ka üritused teiste rahvaste/rahvuste kultuuridest.

Arengukava koostamisel lähtume ka Paide linna arengukavast aastani 2035 ning Järvamaa Arengustrateegiast 2019-2035.

** Projekti lõpus oleme valmis koostama küla uut arengukava lähtudes Kriilevälja küla elanike soovidest ja ettepanekutest, Paide linna arengukavast ning Järvamaa Arengustrateegiast. Oleme jätkuvalt korraldamas kultuuriüritusi, tegeleme sõprusküla leidmisega. Soovime olla esimene küla Paide linnas, kel koostööleping sõpruskülaga.

Küla nimi - Koeru piirkond

Kontaktisik - Ülle Jääger, rolliks on kogukonna sidumine, inimeste üksteisele lähemale toomine ning seismine oma piirkonna heaolu eest, korraldada ühiseid üritusi ning kirjutada projekte.

Koolitusel osalevad - Ülle Jääger ja Kirsika Ilmjärv.

* Koeru piirkonnas on toimunud viimase poole aasta jooksul mitu kogunemist kogukonnakogu loomiseks. Tänapäevaks oleme jõudnud kinnitada Koeru kogukonnakogu tööpõhimõtted. Praegu on avatud võimalus kandideerida kogukonnakogusse. Programmis osalemine annab kindlasti oskused, kuidas Koeru piirkonna kogukonnakogu saaks hakata praegust olukorda hindama ja piirkonna üldiseloostust koostama, et luua Koeru piirkonna arengukava.

** Peaesmärgiks on jõuda oskusteni, kuidas tegutseda, et Koeru piirkond oma arengus võrreldes Järva vallaga tervikuna, ei jääks maha ja kuidas tagada piirkonnale vajalik tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur. Viimase all mõtleme avalike teenuste paremat kättesaadavust, samuti vaba aja veetmise võimaluste avardamist. Koeru piirkonnas elab 1900 inimest.

JAP Ühisprojekt 2023 - 2024 „Arukad külad 2“

Projekt oli jätkuks 2021 aastal alanud koostööprojektile Arukate külade arenguprogramm, milles saime kogemuse, kuidas arukate külade kontseptsiooni kohalikul tasandil rakendada. Selgunud on üldine vajadus arendada vabaühenduste võimekust jätkusuutlikult tegutseda.

Projekti eesmärk on võimestatud ja koostööle orienteeritud külakogukonnad JAP tegevuspiirkonnas. Pikaajaliselt tegutsenud külakogukonnad on saanud arenguhüppe võimaluse ning uued, ärge külakogukonnad koostöökogemuse.

Selleks korraldati koolitusi, seminare ja ideereise.

27.02.2023 toimus Arukad külad 2 koolituste ettevalmistav e-kohtumine, täpsustati teemad ning valiti koolituspäigad erinevates külajamades.

Koolitussari „Arukas asjaajamine“

MTÜ kommunikatsioon

Esimene koolituspäev toimus 18.03.2023 Valgma külamajas, koolitaja Kaidi Holm.

Koolituse tulemusena: oskad kavandada eesmärgistatud kommunikatsioonitegevused tead, millised on otstarbekad strateegilised valikud sihtrühma, sõnumite, infokanali ja ajastuse osas oskad analüüsida kommunikatsiooni mõjusust ja tõhusust oskad kasutada vabavaralisi programme sõnumite koostamiseks ja kujundamiseks.

MTÜ asjaajamine ja dokumendihaldus.

01.04.2023 toimus Sargveres koolitussarja „Arukas asjaajamine“ teine koolituspäev

Lektor Kaidi Holm. Peale koolitust tutvustas oma tegevusi Sargvere Maaelu Edendamise Selts.

MTÜ raamatupidamine ja maksud

15.04.2023 toimus koolitussarja kolmas koolituspäev MTÜ Seliküla Jalgsema külaseltsi külamajas. Koolitaja Maire Otsus-Carpenter, Peale koolitust toimus Seliküla Jalgsema külaseltsi tegemiste tutvustus

19.06.2023 Paide linna külade mõttekoda Purdi mõisas.

Teemad:

MTÜ Järva Arengu Partnerid: uus strateegia ja toetusvõimalused 2024.aastal.

Paide linn: turvalisuse ja kriisiolukorrad, Paide linna arengukava, suvine heakord.

17-18.08.2023 õppereis Raplamaale

Sille Pudel jagab muljeid.

Järva Arengu Partnerid külade ja vabaühenduste eestvedajad käisid Arukad külad projekti raames tutvumas Raplamaa Partnerluskogu MTÜ piirkonna külade ja vabaühenduste parimate praktikate ja LEADER projektidega tutvumas. Aitäh vastuvõtjatele ja uut hoogu õppekäigul osalejatele maaelu edendamisel

Esimesel päeval külastasime Raplamaa Aasta Küla 2022 Kaerepere alevikku. Kaerepere piirkonna elukeskkonna arendamise ja kogukonna ühtekuuluvuse kasvatamist veab eest 2007 aastal loodud MTÜ Arendusselts Koduaseme -

Kaerepere piirkonna heaks, vahetasime vestlusingis kogemusi Valtu Seltsimajas. LEADER koostööprojekti „Keskpõrandale kokku“ raames valmis virtuaalne Kaubatee kaart ja Raplamaa toidutootjate ning teenusepakkujate videovisiitkaardid.

Rabavaid Raplamaa tooteid saime uudistada Rabav Raplamaa Toode kaupluses. Ettevõtlikud Naised Raplamaal tutvustasid Naiste Ööde Filmifestival NÖFF lugu TaevaniMaani meistrikojas.

Kohila Paberivabriku lugu tutvustas meile MTÜ Kohila Paberivabrik, loodi paari aasta eest eesmärgiga peatada endise Kohila paberivabriku kompleksi lagunemine ning leida hoonele uus kasutusvõimalus. Tohisool vana mõisa viinavabrikust ehitatud eestimaise džinni pruulimise kijas tutvustati TOHI GIN tegemisi.

Rabivere külas rabas meid Raplamaa Aasta Küla 2022 nominent ja MTÜ Rabivere küla oma entusiasmiga. Jääme ootama rabavaid uudiseid Rabivere Reivi kohta. Õhtul ootas meid Eestis oma laadne parveküla Vigala jõe kaldal. Parvematkad suures parvemajas tutvustas Raplamaa Partnerluskogu MTÜ tegevjuht Rita Triinu Peussa oma

piirkonna tegevusi ning õppekäigul osalejad said üksteisega lähemalt tuttavaks. Kirsika Ilmjärv rääkis Koeru kogukond kogemusi Arukate külade koostööprojektis osalemisest. Teine päev viis meid Kabala küla, mis oli Raplamaa Aasta Küla 2022 nominent. Külaelu edendamiseks on loodud MTÜ Kappeli külad, mis pakub kohalikele erinevaid tegevusi. Kabala mõisas toimub ka maaliõpe ning näitusel on välja pandud kohalike kunstnike maalid. Wäega Wärgi pärisnismaja on aktiivne kogukonna kooskõimise koht, kus korraldatakse erinevaid koolitusi, käsitööringe ja õpitubasid. Kui savi on näha, siis tuleb meisterdada!

Edasi viis teekond meid Teenuse Mõisa ja tutvusime Teenuse Naiste Ühenduse ettevõtmiste ja arenguplaanidega, mis said alguse KYSKI arenguhüppe ettevalmistamise projektis osalemisest. Päeva lõpetas mõnusa energialaengu ja üllatustest tulvil majadega Kärü Muuseum, kuhu peame veel tagasi minema.

Õppereisil kohtusid kunagised klassiõed Rakvere Gümnaasiumist - Maris ja Sille. Mõlemad on täna oma kogukonnaelu tagant tõukajad ja kannavad külavanema vastutusrikast rolli. Üks Raplamaal ja teine Järvamaal. Mõlemad naised kannavad uhkusega oma maakonna Sädeinimese tiitlit. Nad jagavad seisukohta, et üksi ei tee kogukonnas midagi ja oluline on teiste kogukonna liikmetega koos tegemine.

Koolitussari „Eestvedajate koolitus“

Väikeset stressist läbipõlemiseni

23.09. 2023 toimus Arukate külade projekt esimene koolituspäev Öötla mõisas. Väikeset stressist läbipõlemiseni neuropsühholoogilises kontekstis, kuidas hoida ennast pidevas stressiolukorras tervena ja kuidas toetada teisi pinge olukorras.

Teemad: Vaatasime, millised on meie aju jaoks keerulised olukorrad igapäevaelus ja -töös, mismoodi meie aju juhib meie käitumist nendes olukordades. Miks tunded meie loogilise mõtlemise üle ujutavad ja mis siis meiega juhtub? Mida teha, et hoida ennast pidevas stressiolukorras tervena ja kuidas toetada teisi

pinge olukorras.

Loengupäeva lõpetas Viru külaseltsi ja Öötla mõisa tegevuste tutvustus.

Eestvedaja roll kaasamisel ja motivatsiooni juhtimisel

28.10.2023 Kallisaba Puhkemajas toimunud Eestvedajate koolituse teemad olid:

Eestvedaja rolli mõtestamine ja kogemuste vahetamine. Muutustest ja muutuste juhtimisest

Kaasamine. Kaasamise erinevad tasemed. Millal, kui palju, kuidas on vaja kaasata?

Motivatsioon. Mida saab teha, et teisi inimesi motiveerida.

Koolituspäeva viib läbi Ruti Einpalu. Ruti on juhtide coach ja juhtimiskoolitaja. Ruti on läbi viinud erinevaid juhtide koolitusi ja arenguprogramme, mis on suunatud tulemuslikumale inimeste ja muutuste juhtimisele 18 aasta vältel.

Eestvedamise põhifunktsioonid

04.11.2023 toimus Kallisaba Puhkemajas Arukad külad 2 ühisprojekti raames „Eestvedajate koolitus“, kus Ruti Einpalu jagas teadmisi eestvedamise põhifunktsioonidest ning praktiliste tegevustega said osalejaid uusi oskusi kohe rakendada.

Teemad: Eestvedaja rolli mõtestamine ja kogemuste vahetamine; muutustest ja muutuste juhtimisest; kaasamine - kaasamise erinevad tasemed; millal, kui palju, kuidas on vaja kaasata; motivatsioon - mida saab teha, et teisi inimesi motiveerida.; koolitus on interaktiivne, sisaldab palju arutelusid ja kogemuste jagamist. Soodustab koostööd ja üksteise toetamist.

Koolituspäeva viib läbi Ruti Einpalu.

Koolitusmaterjalid

*KUI SA MÕTLED TAGASI OMA TÖÖLE, BIIS MILLAL SA OLED TUNDNUD END TÕELISELT KAASATUNA JA MEISTERLIKUNA? KIRJELDA

*KUI SA MÕTLED TAGASI NENDELE KOEEMUSTELE, SIIS MIS OLID NEED OLULISED TINGIMUSED, ET SA ENNAST NI HÄSTI TUNDSID?

*KUI SA MÕTLED ISEENDALE, SIIS MIDA SA ENIM HINDAD ISEENDAS? MIDA VEEL?

*MIS SULLE MEELDIB TÄNASES TÖÖS?

*MIKS SEE TÖÖ ON SULLE OLULINE? MIKS VEEL? MIDA SEE TÖÖ SULLE AUNAB?

*KES SAAB SIND SINU TÖÖS MOTIVEERIDA/TOETADA?

*MIDA SA ISE SAAD TEHA, ET TUNDA ENNAST OH

BÜROO TÖÖS PAREMINI?

MINA ISE:

FÜÜS. TEGEVUS
 LOODUS
 UNI / UNEHÜGIEEN / PUHRUS / HINGETÕMBE - PAUSID
 PALVE / TÄNULIKKUS / MEDITATS / POSITIIVSUS
 KORDUVRÖÖMUSTAHINE
 HINGAMINE
 MUUSIKA
 EMOTSIOONIDE NIMETAMINE
 VESI / SAUN / SOE / PÄIKE
 LEMMIKLOOMAD
 "KALAPÜÜK"
 MASSAAŽ / PUUDUTUS / RÄEPIGISTUS
 SOTSIAALNE TOETUS / KUULUVUS / SÕPRUS / ARMÄSTUS

1. KUIDAS MOTIVEERIDA IN. KAASA TULEMA

2. SUHTEVÖRGUSTIK *MINA OLEN PROOVINUD

3. TIIMI LOOMINE *MINU KÄES ON TÖÖTANUD MA OLEN KUULNUD, ET NII VÕIB TOIHIDA

4. LIKMEP AKTIIVSEMÄKS (DEEG)

5. TIIM SUUREMÄKS, VÄSTUTUSE JÄGÄMINE

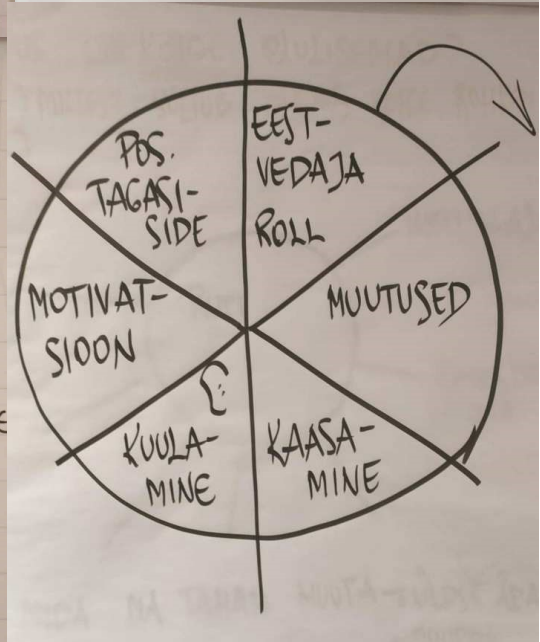
6. TEHNOLOOGIA / SOTSIAALMEEDIA

7. KONKREETSE IN. MOTIVÄTSIOON

8. TOREDÄD IDEED

TEISED:

ÄLUSTÄ ENDÄST
 OLE SOE JÄ ÄVÄTUD
 OLE ÄUS
 RESKROND MÖJUTÄB MEIE VESTLUSI
 ARTIIVNE KUULÄMINE
 SUHTELEMINE - ÜHISE TÄHENDUSE LOOMINE
 AEG MÄHÄ!

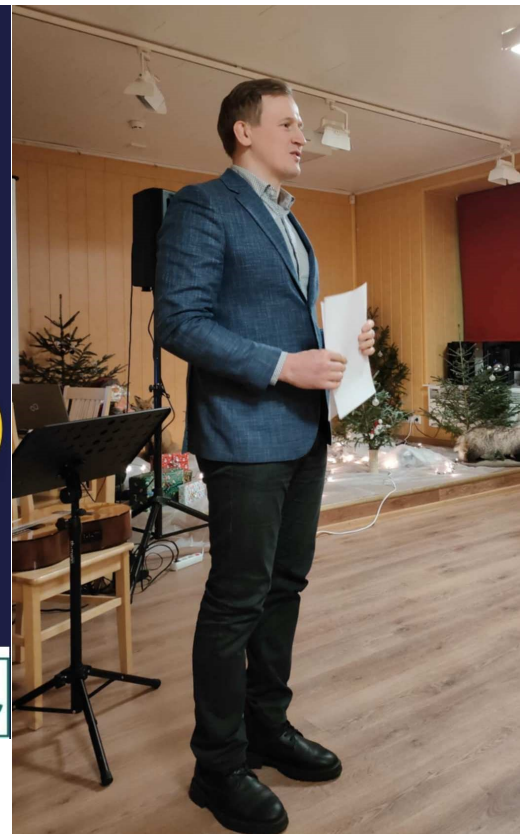
JÕULUSEMINAR JÄRVA VALLA VABAÜHENDUSTELE JA KÜLADELE

KARINU KÜLAMAJAS

Neljapäeval, 7. detsembril kell 16.00

**VÕTAME KOKKU 2023.AASTA JA RÄÄGIME 2024.AASTA
TAOTLUSVOORUDEST JÄRVA VALLAS.
TUTVUSTAME LEADER-TAOTLUSVOORE 2024.AASTAL.
TOORU SELTS TUTVUSTAB KOERU KIHELKONNA LUGUSID,
NAUDIME HEAD SELTSKONDA NING MÕNUSAT MUUSIKAT.**

Registreerimine ja teave ürituse kohta:
www.japnet.ee

TALVESEMINAR

11-12.01.2024 toimus Järva Arengu Partnerid ja Lõuna-Järvamaa koostöökogu LEADER talveseminar, kus tutvustati Valgamaa Partnerluskogu tegevusrühma ning kuulajate ette astus Mihkel Raud, kes rääkis teemal „Kuidas vabaneda teiste arvamuse hirmust ja oma sõnumit ladusalt ning haaravalt kommunikeerida“. Õhtul toimusid gruppides arutelud teemal „Aruka küla piirkondlikud näited“ ning „Arukas külas arukas ettevõtja“.

Talveseminari teine päev 12.01.2024 viis meid Valgamaa Partnerluskogu piirkonna LEADER projektinäidete ja Arukate külade projektis osalenud kogukonnaga tutvuma.

Kõrgemäel uudistasime Karula-Lüllemäe spordi- ja tervisekeskuse juures asuvat Lüllemäe suusamaad ning kogukonna välitegevusteks suunatud investeringuid.

Järgmisena imetlesime sealset piirkonna turismimagnetit skulptuuride teed ehk omanäolised puudust pinke, kus on ilmekad puust inimesed.

Harglas rääkis Rasmu Onkel Kotuse võrgustiku tegemistest ning Hargla Oma Üülaadast. Tutvustati Hargla kultuurimaja ja noortekeskust.

Lühike jalutuskäik lumes viis meid Hargla Postimaja salongi tutvuma loomemajandusega ning kus on võimalik keha kinnitust saada.

Aitäh Valgamaa Partnerluskogu ja Tiina Ivask suurepärase korralduse eest! Saime mitmeid häid ideid, mida Järvamaale kaasa võtta.

16.01.2024 Paide linna külade mõttekoda

**PAIDE LINNA KÜLADE
MÕTTEKODA**

16. JAANUARIL
KELL 17.30

**SARGVERE
KESKUSEHOONES**

- Paide linna mittetulundusliku
- tegevuse toetamise korrast
- JAP vabaühenduste toetusvoor
- KOP toetusvõimalused

Täpsem info: www.japnet.ee

Õppereis Jõgevamaale 2.november 2024

Õppereisi valmistas ette ja korraldas Koeru Haridus- ja Kultuuriselts, grupijuht Kirsika Ilmjärv. Koeru kogukonna tegusad esindajad käisid koos teiste JAP piirkonna inimestega hingedepäeval Jõgevamaal õppereisil.

Esimene peatus oli Mustvees Laidi Aias.

Laidi Aia märksõnadeks on maakivid ja okaspuud. Maakive armastav pere on loonud erinevaid põnevaid aiakujunduselemente: kivekorvid, teerajad, postid. Aias on sillakesed, veesilmad, kiik ja tuuleveski.

Kui teised inimesed lähevad marjule ja seenele, siis Laidi ja Igor Zalekešini lähevad kivile ning on kujundanud Mustvee turismimagneti.

Teine peatus Kääpa tegus kogukonnas. Rääkisime Arukate külade arenguprogrammist ja Kääpa kogukonna võimekusest ning teadlikkust piirkonna arendamisest.

Külastasime Kalevipoja muuseumi. Kalevipoja Muuseum on ainulaadne koht Eesti rahvuseepose legendi põnevaks avastamiseks.

Kolmas peatus Avinurmes. Avinurmes võõrustas meid Eveli Toomingas, kes tutvustas Avinurme puiduaida tegemisi. Saime ülevaate ja Avinurme kogukonna koostööst ja tegemistest.

Muidugi tegime sõidu kitsarööpalisel raudteel. Juba see lugu, kuidas omal ajal raudteed kasutati ja millist väärtust raudtee omas oli kuulamist väärt lugu.

Neljas peatus Sadalas.

See oli õppereisi viimane peatus, kus külastasime Sadala Külade Seltsi. Sadalas võttis meid vastu tõeline sädeinimene Pille Tutt.

Koostöö ja ühistegevusega loodud sündmused ja tegevused, mis Sadalas ettevõetud teevad kogukonna argipäevad värvikamaks. Lisaks erakordselt mahukas projektitöö.

Kiitus kõikidele kogukondade entusiastidele, kes on panustanud!

Projekti lõpetas arenguseminar

25.11.2024 kus võeti kokku nelja aasta tegevused ja leiti, et kõige olulisem kasutegur on olnud värske idee kogumise võimalus. Õppereisidel, kohtumistel ja aruteludel oli võimalus oma ideedele ka tagasisidet saada.

Projekti vajakajäämisena leiti, et tulevikuvaated ja tegevuskavad olid jäänud tähelepanuta. Seda on tinginud ka maailma poliitiline olukord. Kogukondade eestvedajate energia on läinud kriisiks valmistumise teemadele.

Projekti jätkuna planeerib Kodukant Järvamaa eest vedada külade ja vabaühenduste arengukavade- strateegiate- tegevuskavade uuendusprotsessi, et külade ja kogukondade tegevusi eesmärgistada ja edukamalt planeerida.

Käesolev kogumik annab järgmises peatükis ülevaate JAP piirkonna külade ja kogukondade tegevustest. Küladel ja seltsidel oli 2024 novembris- detsembris võimalik oma tegevusi kogumikus tutvustada.

Kuna tegemist on veebiraamatuga, siis keegi „rongist maha ei jää!“

Kui leiate järgnevat sirvides, et ka teil on aeg oma nägu tutvustada, palun võtke ühendust kogumiku koostajaga, Silva Anspal (silva@anspal.ee) ja teie huvitavad sündmused saavad kajastatud.

- Kogemused ja praktikad JAP tegevuspiirkonna küladest

Uurisime kogemuste ja praktikate esitajatelt, mida arvatakse üldiselt arukate külade teemal

Aruka küla tunnuseks on arengukava (strateegia) olemasolu. Küsisime, kas kogukonnal on olemas arengukava või tegevuskava lähiaastateks?

Vastustest selgus, et pooltel kogukondadel on arengukava olemas, pooled lähtuvad oma tegevustes hetkeolukorrast.

Uurisime ka, kui oluliseks peetakse arengukava või tegevuskava olemasolu?

Pooled vastanutest arvasid, et on oluline, veerand vastanutest arvas, et on väga oluline, veerand pigem oluline. Keegi ei arvanud, et ei ole oluline.

Mõned kommentaarid:

- ◇ Lähimõeldud tegevusplaan ja visioon teeb tegevuste planeerimise ja projektide kirjutamise oluliselt lihtsamaks. Samuti on nii lihtsam ka inimestele selgitada miks ja mida tehakse piirkonnas.
- ◇ Arengukava alusel saab järgida ja ellu viia tegevusi, arendada nõrkuseid, vältida ohte, hoida tugevusi.
- ◇ Arengukava hoiab motivatsiooni.
- ◇ Tegevuskava olemasolu aitab asju ette planeerida.
- ◇ Tegevuskava aitaks hoida fookust ning suunata arenguid.
- ◇ Nõuab komplekssemat lähenemist planeeritavatele tegevustele.
- ◇ Arengukava on vaja aegajalt uuendada - kõike planeeritud pole küll suutnud ellu viia, elu ja olukorrad muutuvad ning planeeritud tegevusi ei õnnestugi kõiki ellu viia.
- ◇ Peab olema rahvaga ühiselt arutatud ja mõeldud, mida on vaja teha.

Küsimusele, kas vajatakse mentori abi, koolitust või ühist koostamisprotsessi, arvas enamus, et koosloome võib olla tulemuspärase. Ühes rütmis tegevuste elluviimine hoiab teema fookuses.

Kokkuvõttes arvati arukate külade teemal järgmist:

- ◇ Väga motiveeriv praktika on, kui näed teisi kogukondi tegutsemas ja kui nendel hästi läheb. Näha oma silmaga, käega katsuda ja kirjutada üles.
- ◇ Projektidest rahastamise taotlemise bürokraatia läheb järjest suuremaks, parimatelt õppimine on kindlasti kasulik.
- ◇ Kogemuste jagamine on väga hea ja kindlasti võiks teha koostööd Tartu Ülikooliga, kus on 2020. aastast „Kogukondade arendamise ja sotsiaalse heaolu“ eriala.
- ◇ Oli väga põnev ja arendav periood koos teiste külade esindajatega. Samuti põnevad väljasõidud. Aitäh korraldajatele!

Täname JAP piirkonna aktiivseid kogukonna arendajaid, kes oma küla või seltsi kogemust jagasid!

MTÜ Valasti Külaselts

MTÜ Valasti Külaselts

Esimesed kirjalikud mainimised jäävad vahemikku 13.-14. sajand. Küla nimeks on siis Wallachtes, 1564. aastal Wallast.

7. mail 1917. aastal toimusid Kuksema vallamajas Järvamaa maanõukogu valimised. Valituks osutsid Jaan Suukmann ja tulevane riigivanem ning Eesti Vabariigi esimene president Konstantin Päts. 13. juulil 2024. aastal avati endise Kuksema vallamaja juures Konstantin Pätsi 150. sünniaastapäeval infotahvel.

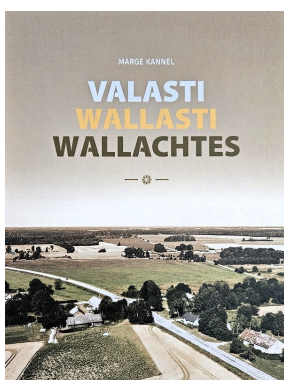
Vallamajaks ehitatud hoones on läbi aegade asunud erinevad asutused: Kuksema vallamaja, Valasti algkool, raamatukogu, kinosaal, korterid, Roosna-Alliku sovhoosi Mäe osakonna kontor ja kauplus. Tänapäeval erakätes.

Kogukonnahoonetest on külas aja jooksul olnud lisaks vallamajale kõrts, postijaam, tuuleveski, meierei ja kauplused.

1990.ndatel tulid kokku peamiselt Marko Alevi eestvedamisel külaelanikud. Eesmärgiks oli külaelu edendamine. 1999. aastal saadi vallalt kasutamiseks unustuste hõlma vajunud Kensa talule kuulunud tall, sest esimeseks Valasti küla kokkutulekuks oli vaja kohta. Mõned aastad hiljem muutus tall projektide toel ja külarahva abiga külamajaks. Piduulik avamine toimus 9. oktoobril 2010.

2006. aastal asutati MTÜ Valasti Külaselts. Külaseltsi juhatuse esimeheks ehk siis rahvakeeles külavane maks valiti Marko Alev, kes pidas seda ametit 2024. aasta 19. oktoobrini, kui teatepulga võttis üle uus külaseltsi esinaine Marge Kannel.

2024 ilmus raamat Valasti küla ajaloost muinasajast kuni veebruar 1918. Raamatu pealkiri Valasti Wallasti Wallachtes (Autor: Marge Kannel, Fotograaf: Taivo Möll, Kujundaja: Marek Lillemaa) Konstantin Pätsi 150. sünniaastapäevale pühendatud infotahvel avati Valasti külas Järvamaal, 13. juuli 2024.

Väljakutseid on palju. Külamaja katus vajab vahetamist ja siseruumid remonti. Plaanime teha Valasti küla kodulehe ja kirjutada artikkel küla ajaloost Wikipediasse. Küla kokkutulek on mõtetes.

Marge Kannel
MTÜ Valasti Külaseltsi esinaine
kannel.marge141@gmail.com

Albu Valla Külade selts

Aastast 2006 on selts tegutsenud Albu piirkonnas eesmärgiga edendada Albu piirkonna külade elu. MTÜ tegevusega on liitunud 8 ümbruskonna küla.

Enamikes piirkondades on külamajad, meie piirkonnas on tänase seisuga üks külamaja Järva- Madisel - endise Albu vallamaja hoone. Kaalepis on tegutsenud aastast 2008 küla-detuba, mille renoveerisime ühe kortermaja kolmetoalisest korterist kus tegutseme tänaseni. Korraldame erinevaid koolitusi, õppepäevi, pakume tegevust igas vanuses kogukonna liikmetele.

Viimase aja olulisem investeering on **Kaalepi madalseiklusrada.**

Eesmärgiks oli rajada lastele ja noortele sobilik madalseiklusrada, et tagada laste ja noorte liikumisharrastused välisõhus. Tulemuseks valmis 2023 märtsis kolmel puul ja kahel postil asuv 15 mänguga rada mis koosneb erinevatest osadest, (Tarzani köied, rippuvad rõngad, laudsild, pulksild, laskumine, väike redel).

Võime öelda, et see on seentega ehitatud seiklusrada. Projekti omafinantseeringu leidmiseks kasutame nutikat lahendust – vabatahtlik Valeri Homin korjas metsast kukeseeni, mida müüsimise ja kogusime raha.

Projekti „Madalseiklusrada Kaalepisse“ toetas LEADER programm. Fotod ehitaja kodulehelt.

Mis edasi? Arvestades praegust majanduslikku ja poliitilist olukorda on vajadus külas koostada kriisiplaan.

Maiu Mäe

MTÜ Albu valla külade selts juhatuse liige

maiumae04@gmail.com

Koeru Haridus- ja Kultuuriselts

Kogu Koeru piirkonda ühendavaks seltsiks on Koeru Haridus- ja Kultuuriselts. Selts korraldab koostöös Koeru kultuurimajaga suuremaid ettevõtmisi ja koolitusi, mille ettevalmistusprotsessides saab kohalik kogukond koos toimetada.

Koeru piirkonnas on olemas aktiivseid eestvedajaid nii noorte kui vanemaealiste hulgas ja tegevused erinevad huvi- ja spordiringid. Koeru kogukonnas on väga pikaajalised koostegutsemise traditsioonid.

Jaanuaris 2022 Erasmus+ noorte osalusprojekti „**Noored ja avalik ruum**” raames toimunud maailmakohvikus arutlesid noored lisaks avaliku ruumi teemale ka demokraatia, kodanikuaktiivsuse ja kogukonnas olulise koostöö teemadel.

Üks teemalaud uuris vabatahtlikkuse tähtsust ja olulisust kogukonnas. Otsiti vastuseid küsimustele: Kas vabatahtlik saab muutusi luua? On see kerge või keeruline ning millest sõltub õnnestumine? Milline võiks/peaks olema noorte roll kogukonnas? Kuidas noored saaksid/võiksid anda oma panuse? Kuidas alustada?

Noorte meelest on infot kogukonnas vabatahtliku panustamise võimaluste kohta väga vähe. Noored leidsid, et üks lahendus võiks olla sotsiaalmeediasse eraldi grupi loomine, kuhu igas eas inimesed saaksid teha postitusi, et abi otsida või ise seda pakkuda.

Traditsiooniline kogukonna pidulik hommikusöök 24.veebruaril.

Päikesetõusul heisatakse lipp ja seejärel toimub kultuurimajas pidulik hommikusöök, kus tunnustatakse kogukonnas eelmise aasta jooksul silmapaistnud inimesi.

Huvitav ettevõtmine on olnud **Koeru kogukonna akadeemia I ja II**.

Esimene kogukonna akadeemia tõi kokku inimesed, kes soovisid kaasa rääkida ühiskonnas ja kogukonnas esile kerkinud probleemidest.

Kogukonna akadeemia teisel hooajal toimub kohtumissari „Koerust pärit”.

Osalesime 2021-2023 Arukate külade arenguprogrammis, mille käigus koostasime Koeru kogukonna strateegia 2022 - 2030. Hea meelega jagame oma kogemusi teiste küladega.

Järgmisteks sammudeks on Kogukonnakogu loomine ja erinevate huvigruppide sidustamine.

Ülle Jääger

Koeru Haridus- ja Kultuuriselts juhatuse liige

yllej@koeru.edu.ee

Kriilevälja küla

Kunagi asus Kriilevälja küla asemel üks vesine soomülgas. Hiljem asutati see väikeste eramajadega, kus elasid ja toimetasid väikeettevõtjad: aednik, rätsep, kingsepp jne. Tänapäevaks on küla kasvanud silmapaistvaks linnalähedaseks külaks, kus palju noori peresid ning aktiivne seltsitegevus.

Osalesime 2021- 2023 Arukate külade arenguprogrammis, mille käigus koostasime Kriilevälja küla strateegia 2022- 2030.

Jaanipäev ja Lõikuspidu on kujunenud mitmeaastaseks traditsiooniks kogukonna liitmiseks ja rahvakommete tutvustamiseks. Üritus nii oma kui teiste Paide linna külade elanikele ja külalistele. Traditsioonid muudavad kogukonna ühtsemaks, elanikud tunnevad üksteist, hoitakse ja tutvustatakse rahvakombeid nii lastele kui täiskasvanutele.

Advendiaja tähistamine.

Juba mitmendat aastat tähistab külarahvas advendiaega. Kaunistatakse külaplats, igal pühapäeval süüdatakse advendiküünel, on kutsutud esinejaid, kes esitavad jõululaule ja viivad läbi jõulutradsioonidega seotud tegevusi. Toimused jõulumatkad.

Taotlesime LEADER meetmest ja oleme ellu viimas projekti **Kriilevälja Kultuurirütmid**.

Soovime rohkem külaelanikke üritustele, praegu on aktiivsed külaseltsi liikmed. Vaja on arendada tihedamat koostööd Paide linna ja teiste küladega.

Anneli Tumanski
Külaseltsi juhatuse liige
tumanskianneli@gmail.com

Järva maanaiste ühendus MTÜ

Järva maanaiste ühendusse kuulub 42 naist vanuses 44 - 80+ aasta vanuses daami Järva vallast ja Paide linna küladest. Suhtleme vähemalt kord kuus virtuaalselt, anname edasi olulist infot, kord kvartalis toimuvad planeeritud ettevõtmised.

Põlvest põlve edasi antud oskused, kombed, ongi meie, maanaiste vaimne pärand järeltulijatele.

Oleme igal aastal oktoobris tähistanud ülemaailmset maanaiste päeva, et tunnustada maal elavaid erivanuses naisi, austada endisi taluperenaisi. Päeva raames on toimunud koolitused, nt. lilleseade koolitus, ruumide dekoreerimine.

Peame oluliseks uute teadmiste ja oskuste omandamist ning õppimist teiste kogemustest.

Õppereis Põhja-Lätimaale 16.-17.06. 2023

Külastasime Ruhja jäätisevabrikut, Lätimaa talusid, puukoole, Staicele linna liivlaste muuseumi ja kõrts "Pivalind" e Pühalind e lätlaste pühaks linnuks on toonekurg. Väiketalud on Lätis säilinud tänu vana ja uue koos eksisteerimise põhimõttel.

Kolme aasta 2021 - 2024 jooksul oleme LEADER rahastusele ja Järva valla toetusele „**Õppivad Järva maanaised**” ja "Õppivad Järva maanaised II" läbi viinud üritusi:

Õppereis Türi kanti 8.05.2021;

Õppereis Lõuna – Eestisse 23 - 24.j07.2021;

Psühholoogi koolitus Karinu külamajas „Läbipõlemisoht“ 17.10. 2021. Koolitaja Margit Jullinen;

Etiketi koolitus Karinu külamajas 28.11.2021;

Psühholoogi koolitus „Eesmärkide seadmine ja elluviimine" Karinu külamajas 03.04.2022;

Õppereis Hiiumaale 20-22.07.2022;

Metsamõisa Arendus OÜ koolitus „Aiandusteraapia alused ja selle rakendamine kodudes" 18.09.2022;

Lilleseade koolitus Karinu külamajas 16.10. 2022. Läbiviia florist Alli Pedius;

Õigusabi ABC koolitus Karinu külamajas 16.10.2023. Jurist Eha Pehk;

Meisterkoka Vahuri koolitus Karinu külamajas Kala ja serveerimise nipid Karinu külamajas 15.10.2023;

Väljakutseks on kaasata nooremaid liikmeid ehk „värsket verd"

Aime Kallandi

Juhatuse liige, esinaine

akallandi@gmail.com

Sõrandu Külaselts

Sõrandu Külaselts on asutatud 2001. aastal viie ümberkaudse küla (Sõrandu, Silmsi, Keri, Väike-Kareda, Kahala) seltsina, käesolevaks hetkeks on Silmsi küla loonud oma seltsi ja korraldab ühiselt küla prügimajandust. Asutamise järel saime toonaselt Koigi vallalt rendile 1910 a. ehitatud Sõrandus asuva endise Koigi Algkooli maja, mida oleme läbi aastate erinevate projektide toel remontinud. Külamaja juurde oleme loonud veel ka küla mänguväljaku, hankinud väliseid treeningvahendeid täiskasvanutele ja rajanud parkimisplatsi. Oleme korraldanud erinevaid sündmusi, **perepäevi**, külapäevi, käsitööpäevi ja koolitusi. Hea partner on Koigi Kultuuriselts. Meie külas toimus esimene kriiside ennetamise teabepäev, mida viisid läbi Päästeameti ennetusspetsialistid. 2023. aastal toimus kaks raamatulaata, külalisteks olid Järvemaal elavad kirjanikud Riina Muljar ja Anu Laansalu.

Aastatel 2010-2023 tegutses külaseltsi osakonnana Sõrandu Vabatahtlik Päästekomando. Päästekomandole on projektide toel hangitud tööriistu ja riietust.

2021. aastal tähistasime külaseltsi 20. sünnipäeva.

Sihtrühm oli ümbruskonna piirkonna kõik külad. Toimus külapäev, kohal olid Koeru saunad oma sauna ja tunnisaunaga, õhtu lõpetas kultuuriprogramm Koigi Kultuuriseltsilt. Sündmust toetas Kultuurikapital.

2022. a. toimus koostöös Källomäe taluga kuuest moodulist koosnenud **koolitus „Aita ennast looduse abiga“**.

Kursus kestis maist oktoobrini. Igasse kuusse oli planeeritud üks ühepäevane moodul, mille käigus valmistasime midagi praktilist ning saime üldisemaid teadmisi

taimede kasutamise kohta.

Õppisime taimi tundma teesid ja lilleveet valmistama, õlisid ja kreeme valmistama. Kursuse lõpus toimus osalejate poolt esitlus, mida nad selle perioodi jooksul endale on valmistanud. Projekti toetuse saime Järva valla projektitoetuse fondist.

2024 on olnud EI projektide aasta. Taotlesime toetust Järva valla eakate päeva läbiviimiseks Koigis, mis ei saanud toetust. Viimane suurem projekt vee- ja kanalisatsiooni ja uute treppide ehituseks esitati LEADER taotlus, aga see lükati PRIA poolt tagasi.

Külaseltsis on muudatuste aeg, et juhtimine nooremale põlvkonnale üle anda.

Väljakutseks on varustada maja vee- ja kanalisatsiooniga ja rajada majja uus köök ja WC. Praegu saab vett kaevust ja kasutusel on kuivkäimlad.

Kaie Altmets

juhatuse liige ja eestvedaja

kaiealtnets@gmail.com

MTÜ Järva-Jaani Kogukond

Järva-Jaani on mitmekülgne ja kokkuhoidev kogukond, kus toimub palju sündmusi, on mitmekesine kultuuri- ja spordielu ning kus elab palju toredaid ning hakkajaid inimesi. Meie üks tegevusvaldkondi on vanade hoonete taaselustamine ja kaasava eelarve projektide elluviimine kogukonnas.

Retrokulgurite päeva raames toimub **kohvikute päev**, kus hulk toredaid kodusid avavad oma ukseid külalistele. Kohvikud teevad koostööd menüüde koostamisel ning teavitustööl. Üritus on toonud palju külalisi Järva-Jaani ning on olnud suupäraseks täienduseks juba traditsiooniks saanud killavoorile.

Lisaks kohvikute päevale oleme korraldanud adventikohvikuid, isadepäeva tähistamisi, vastlapäeva ja rääkinud kaasa Järva valla arendusteemadel.

KOP- programmist oleme taotlenud ja toetust saanud kogukonnale teisaldatava lava soetamiseks. Järva valla MTT fondi abiga oleme soetanud pop-up telgi ja 6 komplekti laudu/toole.

Väljakutse on koostada kogukonna arenguplaan ja tegevuskava. Olla partneriks omavalitsusele ning seista Järva-Jaani piirkonna inimeste huvide eest. Lähem plaan on välja ehitada Koerte mänguväljak.

Järva-Jaani Arto Saar
saar.arto@gmail.com
juhatuse liige

Karinu Külaselts Karame MTÜ

Karinu Külaselts Karame MTÜ on loodud, et hoida elus meie kogukonnavaimu, edendada kultuurielu ja toetada küla arengut. Meie küla on tuntud oma loodusläheduse, tugeva kogukondliku side ja aktiivsete inimeste poolest. Oleme eriti uhked, et meie kogukonnas tegutseb mitmeid ettevõtteid, kes rikastavad meie külaelu ja aitavad tuua Karinu suuremalt pildile. Need ettevõtted loovad väärtust nii kohalikele elanikele kui ka külalistele, pakkudes tooteid, teenuseid ja töövõimalusi ning toetades ühisüritusi ja algatusi. Külaselts korraldab mitmesuguseid üritusi, alates talgupäevadest kuni kultuurisündmusteni, ning töötab selle nimel, et küla püsiks aktiivsena.

2023. aastal avati Karinu külas uus külaplats koos omanäolise laululavaga. Selle projekti elluviimiseks saadi 20 000 eurot Järva valla 2022. aasta kaasavast eelarvest. Varem toimusid küla väliüritused eraisikule kuuluvas Karinu mõisapargis, kus vana laululava oli täielikult amortiseerunud. Järva vallavalitsus andis külaseltsile kasutada avaliku maa. Laululava ehitamisel kasutati kunagise viinaköögi maakivist seinu, mis andis sellele omanäolise ja põneva väljanägemise. Projekti idee algatajad ja ehituse eestvedajad olid Andreas Sapas ja Martin Põvvat. Karinu uus külaplats ja laululava pälvisid tunnustuse "Järva valla aasta tegu 2023". See auhind tõstab esile kogukonna ühtekuuluvust ja aktiivsust, mis paistab silma ka laiemalt. Uuel külaplatsil on korraldatud mitmeid kogukondlike üritusi, mis tugevdavad kogukonnatunnet ja pakuvad võimalusi ühistegevusteks.

Kooli kokkutulek-kogukonnapidu.

Koostöös Anne-Mai Jürisoga valminud kogumik „Lood ja legendid Järva-Jaani ümbrusest“ koondab lugusid ja legende Järva-Jaani ning selle ümbruskonna paikadest, sealhulgas Jalalõpe, Kuksema, Metstaga, Seliküla, Jalgsema, Karinu, Kuusna, Ramma, Metsla ja Võhmata küladest. Raamat ilmus 2024. aasta juulis ning selle esitlus toimus Karinu külapäeval. Raamatuesitlusel löid kaasa kogukonna liikmed sh lapsed, väikse etenduse näol.

KARINU KOOLI & KOGUKONNA Karinu Ramma Metsla

13.07.2024 KOKKUTULEK
15.00 registreerimine külaplatsil

16.00 avasõnad. Silva Kärneri ja Anne-Mai Jüriso raamatu „Lood ja legendid Järva-Jaani ümbrusest“, esitlus
18.00 ekskursioon koolimajas
Lasteprogramm: batuudid, rong, võistlused, keemialabor lõbusate katsetega
Üritust juhib ja meelelahutuse eest kannab hoolt Triinu Events OÜ
Kehakinnituse eest hoolitseb kogu päeva Joosu Kõrvik Uskumatu

Piletid 10,-
Perepilet 25,-
(2 täiskasvanut+lapsed)
Külaseltsi liikmetele 5,-

20.00 jalakeerutus ansambliga
Irena & Ivar Hansen
00.00 alustab LennonDJ
Idamaine tantsushow
Nabartoorium

Nordkalk

Karinu PM OÜ Mõnx OÜ

Edasine plaan on külaplatsi arendamine multifunktsionaalseks keskuseks. Kasutada hiljuti rajatud külaplatsi ja laululava maksimaalselt ära, et see toetaks erinevaid kultuuri-, spordi- ja kogukonnaüritusi. Rajada külaplatsile lisainfrastruktuur, näiteks mänguväljak lastele, mis looks külaplatsile lisaväärtust.

Ave Kaljurand-Algpeus

vabatahtlik, kogukonna eestvedaja, juhatuse liige

avekaljurand@hotmail.com

Kaalepi Küla Seltsing

Kaalepi Küla Seltsing tegutseb aastast 2003 Kaalepi külas, kus elab umbes 156 inimest. 2020. aastast ei ole külal enam külavanemat. Üritusi ja tegevusi organiseerivad aktiivsed Seltsingu liikmed. Alati on abiks ka kohalikud ettevõtjad. Kaalepi külal on oma lipp, maskott, lauamäng, pusle, kommid. Aastal 2014 sai Kaalepi küla Järvamaa aasta küla tiitli. Traditsioonilisteks üritusteks on perepäev ja ühine advendi aeg. Pikki aastaid tegutses oma näitering ja oma kodustatud jõuluvana.

Käsitöö huvi äratamine ja olemasolevate oskuste kinnistamine. Sügis-talvisel perioodil käivad küladetoas koos käsitööhuvilised ümbruskonna küladest ja kohapealt. Õpitakse uusi võtteid ja tehnikaid. On kootud mütsse, heegeldatud äärepitse. 2023 aastal oli suureks proovikiviks Haapsalu salli kudumine. Mõnel osalejal tekkis sellest lausa kirg.

Kaalepi küla Perepäev toimub alati augusti viimasel pühapäeval. Päeva traditsioonilisteks tegevusteks on isade ja poegade vaheline jalgpalli mäng ja emade ja tütarde pannkoogi küpsetamine. Päeva alustame õpetliku näidisesinemisega (Päästeamet, Politsei, Naiskodukaitse). Lastele on avatud baatut, meisterdamine. Päeva teisel poolel esineb mõni oma küla endine elanik, vaatame ühiselt filmi ja noored korraldavad diskot. Üritus on populaarne ja toob selleks päevaks külla nii endiseid külaelanikke kui ka ümbruskonna elanikke. Perepäev on selline üritus kus on alati kaasatud organiseerimisse ja tegevustesse erinevad vanuserühmad ja kohalikud ettevõtted.

Kuna Seltsing ei ole abikõlbulik rahataotleja enamus fondides siis saame oma tegevusteks taotlusi esitada Järva Vallavalitsusele. 2024.aastal esitasime taotluse „Tegus Kaalepi küla“ ja „Sügis-talvised tegevused 2024“. Projekti tegevusteks oli Perepäev, Jõulud külas, ajaloo talletamine, erinevad vahendid.

Tahame jätkata oma traditsiooniliste üritustega et ikka säiliks elu maal ja kogukond oleks kokkuhoidev.

Maiu Mäe
juhatuse liige
maiumae04@gmail.com

MTÜ Kultuuri- ja haridusselts Üksmüts

Albu kogukond on väga mitmepalgeline ja kes soovib on leidnud oma niši. Meil laulavad, mängivad pilli ja tantsivad rahvatantsu nii lapsed, noore kui ka täiskasvanud. Kes tahab teeb näitemängu, kes tahab teeb sporti - kõigi jaoks midagi. Meie kogukonna südameks on Albu koolimaja ja rahvamaja, kus tegutsevad noortekeskus, raamatukogu, eakate ühendus, spordihoone, erinevad rahvakultuuri. Kool asub imearmsas mõisahoones, mis annab meile toredaid võimalusi erinevate külaiste kutsumiseks, töötubade läbiviimiseks ühesõnaga argipäeva rikastamiseks. Meie probleemid on koos lahendamiseks ja rõõmud kõigile jagamiseks.

Pika traditsiooniga Albu valla perepäevast sai valdade liitmisel Albu kooli perepäev, mis tänaseks on kasvanud suureks kogukonnapäevaks. Kogukonnapäev on toimunud juuni alguses Albu mõisa pargis ning oodatud on kõik Albu küla ja ümberkaudsete külade elanikud. Kogukonnapäev on liitnud erinevad põlvkonnad ja kandid, loonud soodsa pinnasse koostegemiseks ning uuteks ideedeks.

Järvamaa pärimuspäeva „Suvisted“ on Albu rahva poolt korraldatud juba üheksa aastat, esialgu Vargamäel, kuid viimastel aastatel on seegi sündmus kolinud Albu mõisa parki.

Sündmusele on osalenud paljud Järvamaa pärimuskultuuri huvilised, võttes kaasa ka oma etteasted - laulud, mängud, tantsud. Eesmärgiks on Järvamaa pärimuse hoidmine ja kandmine põlvest põlve.

Projektid, mis on olnud olulised: Albu mõisa pargi lava rajamine, Albu kogukonnapäevade korraldamine, Albu mõisa kunstisüved ja töötoad, Kadripäeva tantsutoad.

Meie väljakutseks on, et meie kogukonnas oleks kõik eluks vajalikud teenused ning turvaline elukeskkond. Koostöö erinevate põlvkondade, organisatsioonide ja ettevõtete vahel. Soovime pakkuda erinevate huvidega inimestega huvipakkuvaid tegevusi, töötubasid.

Oluline on Männiasumi (ka Kaalepi, Ahula) katastroofideks valmistumise varustatus jms.

Aune Suve-Kütt

Aktivist - MTÜ juhatuse liige

yksmyts@gmail.com

MTÜ Salutaguse Nelja Küla Selts

Neli Koeru piirkonna küla, Kuusna, Salutaguse, Tudre ja Vuti tegutsevad koos aastast 1984. Alguses olime seltsing, hiljem selts. Tänu tegusale ja kokkuhoidvale rahvale täitus tänavu 40 aastat ühiselt tegutseda. Igal aastal toimuvad jõuluüritus, sügistööde lõpupidu, vastlapäeva tähistamine. Meie juures on toimunud Koeru piirkonna eakate spordipäevi. Vahva oli Järva-Jaani ja Koeru eakate ühine laulu-tantsupidu Kurnu künkal oleval külaplatsil.

2024. aastal toimus **Seltsi 40 aastapäeva tähistamine ja 15. külade kokkutulek.**

Kokkutulekul võetakse küladesse elama tulnud pered Seltsi liikmeteks. Sündinud lastele kingitakse Seltsi poolt lusikas ja sellega on ta Seltsi liige. Valmis väike raamat „Salutaguse Nelja Küla Seltsi Kroonika“.

Kokkutulekul saavad kokku inimesed, kelle juured on pärit meie küladest, on elanud või elavad praegu siin. Noored küsisid, millal toimub järgmine. See annab tahet ja jõudu järgmise organiseerimiseks. Sel aastal osales üle 100 inimese. Pildil uued elanikud Koidula talu pere Kuusnas.

Kudusime Ukraina lastele sokke. Kokku sai neid 29 paari, millesse kudujad panid oma südamesoojuse, et valu kannatavatel lastel soe on.

Ootame küladesse noori peresid elama, et sündiks lapsi, kes kasvades ei unusta kodukülasid. Külades toimuvad kokkutulekud, traditsioonilised üritused.

Tublid eestvedajad toetavad külades toimuvat. Tänuväärne on, kui tuleb väljapoolt uusi mõtteid, plaane edasiseks tegutsemiseks. Ühtsuses on jõud!

Virve Kluust
külavanem
virveklust@gmail.com

MTÜ Energia- ja Tervisekeskus

MTÜ Energia- ja Tervise keskus on olnud Kareda piirkonna inimesi liitev ühendus, kuhu on kokku tulnud inimesed erinevatest küladest. Oleme korraldanud koos kokkamisi, kohvikutepäevi, teinud talguid ja perepäevi. MTÜ on saanud valmis **kogukonnaköögi** LEADER programmi toel, mis loob võimaluse ühiste kokkamistega jätkata kaasa-tes ka lapsi, kellel eelnevalt pole olnud võimalust osaleda. Oleme olnud avatud erinevatele sihtrühmadele, osalevad eakamad inimesed, noored ja keskealised. Oleme toetanud MTÜga kohalikku kooli ja lasteaeda ürituste läbiviimisel (toetades neid tehnikaga, korralduslikult või mõnd muud viisi). Oleme olnud partneriks kohalike eakate rühmale aidates neil läbi viia suursündmust Järva valla eakate päev Peetris. Nüüd on südameasjaks võetud kogukonnahoone korrastamine, kus vabatahtliku tööga panustatakse palju. Oleme kaasa aidanud Järva valla kirikute päevalekorraldades kohalikus kirikus kohvikut.

Ühiste kokkamiste projekt, mille käigus on erinevate piirkondade inimesed saanud osaleda kõrgetasemeliste koolitajate õpitubades (Olga Kaju, Sibul ja Sammal juht Tiia Meitus jne). Tänu nendele koolitustele on meie enda inimesed saanud uusi oskusi ja läbinud koolitusi, mida üksi läbida poleks saanud või oleks olnud finantsiliselt liiga suureks kuluks. Tulemustena on saanud inimesed juurde julgust katsetada ja uusi maitseid ka teistele pakkuda. Osalejad on läinud ja teinud oma külaseltsides sarnaseid tegevusi.

Talgud kogukonnahoone korrastamiseks. Ühiseid talguid on tehtud üle viie korra. Osalema kutsutakse nii ühingu liikmeid, kui ka vabatahtlikke, kes soovivad panustada. Seeläbi on korrastatud ruume prügist, värvitud ja krohvitud seinu, paigaldatud soojusmaterjale põrandale jne. Enamus talgulised on olnud naised, kes omandanud ehitusalaseid uusi oskusi. Peale igat tööpäeva oleme teinud osalejatele kehakinnituseks kohvilaua.

Viimase aja investeeringud on kogukonnaköök MTÜ Järva Arengupartnerid ja LEADER toetusmeetme abil ning Projekt „Kogukonnamaja soojaks ja keskkonnasäästlikuks“.

Jätkuvalt on päevakorral kogukonnahoone ruumid, mis pakuksid võimalusi erinevatele sihtrühmadele. Valmis on saanud ruumid laste ja noorte sünnipäevade pidamiseks. Planeeritakse jõusaali ning eakatele võimalust kokkusaamisi korraldada. Tahame kohapeal korralda huvitavaid koolitusi ning ise käia väljaspool huvitavate praktikatega tutvumas.

Getter Klaas

MTÜ juhatuse liige, ürituste korraldaja
getterklaas@mail.ee

Karessen MTÜ

2004. aastal asutatud ühingu eesmärk oli puhuda elu sisse Esna vanasse wallamajja, mis asub ajaloolise Ka-reda küla lõunatipus. Küla mainiti esmakordselt Liivimaa kroonikas 1212. aastal kogu vanal Järvamaal. 125 aastat tagasi rajatud valitsemishoone on kujunenud piirkonna kogukonna keskuseks. Meid on üles leidnud eri vanuses kogukonna liikmed kui ka kaugemad külalised. Oleme korraldanud erinevaid töötubasid ja vaba-aja üritusi.

Meeldejäädavamad on olnud **Jaaniõhtu**, pikaajaline traditsioon kogukonnale. Viimastel aastatel kogupere sündmus vanadele ja noortele.

Viimastel aastatel on toimunud **Aastavahetuse õhtu** pika lauaga. Meeleolukas sündmus, koos elava muusika ja mängudega..

Loodud on **kogukonnaköök**, kus perenaised korraldavad toidukoolitusi ja valmivad suupisted üritustel osalejatele.

2022 LEADER projektiga rekonstrueerisime Esna wallamaja fuajee.

Väljakutse on leida uusi võimalusi hoone kasutuseks. Soov on olla kogukonnale ja küllastajatele atraktiivsem, pakkuda neile erinevaid teenuseid.

Tõnu Taal
Ühingu juhatuse liige
ttaal54@gmail.com

MTÜ Hobutalumuseum

Hobutalumuseum MTÜ on loodud kogukonda üttehoidvaks projektiks kus on võimalus tutvuda vana talutehnikaga, aastate jooksul on Hobutalumuseum saanud palju väikseid fänne läbi Jõuluvana Preedikü prospekti mis on 9 aasta jooksul jõudnud ligi 15000 tänuliku lapseni ja vanemateni. Suvekuudel on populaarsed hobutalumuseumi külastused ja matkad lastele kogukonna lähistel.

Jõuluvana Preedikü heategu.

Preedikü suur soov on jõuda heategevusena iga lapse südamesse, sest kõigil pole võimalik Jõuluvana tellida. Lisaks lastele külastatakse igal aastal ka eakaid ja abivajavaid perekondi kuhu jõuab tänu sellele projektile ka jõulurõõmu.

Lisaks on käimas ehitusprojekt, kus kogukond saab hakata koos käima ja ühiseid üritusi korraldama. **Loodav kogukonnakeskus** asub ajaloolisel Pähho mõisa hobusetallis ja Pähku külas siis näeme et suudame läbi vanatehnika ja Jõuluvana Preedikü pakkuda palju vahvaid sündmusi nii Eesti kui ka rahvusvahelistes kogukondades.

Meie ettevõtmised saavad toimida hetkel ainult tänu sõpradele ja kogukonnale.

Suurim unistus ja väljakutse on saada valmis kõik-ühes hoone - Jõuluvana Preedikü kodu, kogukonnakeskus ja hobutalumuseum ning lastele suvisteks üritusteks ööbimise võimalusega matkamaja.

MTÜ Hobutalumuseum
Priit Seire
Juhatuse liige

Prandi küla

Prandi küla asub Järva valla ja Paide linna piiril kahel pool Tallinn - Tartu maanteed. Tegemist on hajakülaga. 2006 aastati asutatud külaselts tegutseb külamajas, mis asub looduskaunis kohas Prandi allikate läheduses. Külamaja ehitati kogukonna eestvõttel 2009 -2013. aastatel ja on kooskäimiskohaks meie väikesele kogukonnale. Külamaja on oma soodsa asukohaga populaarne seminaride ja ürituste korraldamise koht, mida tellitakse. Külaplatsil on laululava, mis sai mõni aasta tagasi uue pöranda.

Suviste kohtumiste kõrval on pikaajaline traditsioon, te alati leiame aega enne jõule kokku saada külakogukonna liikmetega ning meie sõpradega ning koos **jõulude saabumist tähistada**. 2023. aastal oli meil õnn, et saime endale peoga samal ajal külla jõuluvana Preedikü. Lisaks oma küla lastele võõrustasime kogu Koigi piirkonna lapsi. 2024. aasta jõulupidu toimus 21. detsembril.

Viimane projekt, mille me ellu viisime oli korvpallirõngaste muretsemine LEADER toetusega, et parendada külas ja selle lähiümbruses elavate laste sportimise võimalusi kevadest-sügiseni.

Lähiaastate väljakutsed on arengukava uuendamine ja kindlasti on vaja renoveerida paadisild.

Merje Rask
MTÜ Prandi küla ja allikad juhatuse liige
merje.rask@gmail.com

Roosna- Alliku kogukond

Kriisivalmidusest Paide linna maapiirkonna külates

Arukate külade Arenguprogramm ja Arukad külad 2 projektides oli väga oluline osa omavalitsuste poolt kokku kutsutud kohtumistel, kuhu oodati piirkondade vabaühenduste ja kogukondade esindajaid.

Järva vallas toimusid vabaühenduste seminarid ja Paide linnas toimusid vabaühenduste mõttekojad. Käsitleti erinevaid teemasid ning MTÜd said olla otsekontaktis omavalitsuse töötajatega. Räägiti nii heakorrast, toetustest, elanikkonnakaitsest, üritustest kui ka piirkonna arengukavadest ja osalejatel oli hea võimalus üksteisega tuttavaks saada ning kogemusi vahetada. Oluline oli ka ürituste toimumine erinevates kogukondades - nii oli võimalik minna külla teiste MTÜde ja kogukondade juurde ning sai parema ülevaate, mida naabrid teevad.

Paide linna mõttekodadest ja Arukate külade projektist kasvas välja Roosna-Alliku kogukonna mõtte luua oma kogukondlik kerksuskeskus, et paremini olla valmis kriisideks. Piirkond on ise juba eriline - see on endine Roosna-Alliku valla süda, kuhu on harjunud kokku käima ümberkaudsete külade elanikud. Ja nii moodustabki Roosna-Alliku kogukonna Roosna-Alliku ja selle ümber asuv rõngasküla Allikjärve küla ning lisaks ümberkaudsete külade elanikud, kelle jaoks on Roosna-Alliku omamoodi väike keskus.

Paaril korral toimusid Paide linna mõttekojad ka Roosna-Allikul ning alati olid esindatud ka meie piirkonna inimesed. Lisaks linna poolt korraldatud mõttekodadele käib kogukond ka ise regulaarselt koos ja vaadatakse üle piirkonna investeringuvajadused ning ühised sündmused, mida korraldatakse.

Arukate külade projekti raames külastati Raplamaa külasid. Seal tutvustas Teenuse küla eestvedaja Maris Leemets muuhulgas ka sealse piirkonna Teenuse-Urge-Luiste piirkonna kriisiplaani koostamise kogemust. Sellest inspireerituna tõid õppereisil osalenud kogukonnaliikmed elanikkonnakaitse vajaduste väljaselgitamise mõtte ka Roosna-Allikule. Roosna-Alliku kogukond arutas oma kohtumistel juba 2022. aastal ning ka 2023. aasta sügisel, mida oleks vaja teha, et kogukond oleks kriisiks valmis. Leiti, et keskus peaks olema kriisivõimekus, et abi pakkuda inimestele, kes seda vajavad. Keskuse asukohana peeti sobilikuks MTÜ Allikaveed kasutuses olevaid Roosna-Alliku keskusehoone ruume, kus on olemas köök ning saal, mis võimaldavad tagada algse abi. Kuna seal ei ole generaatori võimekust, siis leiti, et selle loomist võiks mõne projekti abil küsida.

19.oktoobril 2023 toimus Paides kohtumisõhtu "Kriisideks valmis", kus oli kohal erinevad Paide linna kogukonnad, KOV esindaja, turvalisuse koordinaator, piirkonna politsei ja Päästeameti esindaja.

vältimatu arstiabi toimepidevus makseteenus sularaharinglus

veega varustamine ja kanalisatsioon kaugküttega varustamine kohaliku tee sõidetavuse tagamine

ELUTÄHTSAD TEENUSED

riigitee sõidetavuse tagamine maagaasiga varustamine elektriga varustamine vedelikutusega varustamine

mobiiltelefoniteenus telefoniteenus andmesideteenus elektrooniline isikutuvastamine ja digitaalne allkirjastamine

Kerksuskeskuses inimesele pakutavad lisateenused võimaluse korral on:

- > Tualettruum
- > Toit ja joogivesi
- > Avalik internetipunkt
- > Wifi
- > Televiisor
- > Lastenurk

Ühiselt arutleti, milline tegevus oleks kõige vajaliku elanikkonna kaitse tegevuses ning leiti, et oluline on luua maapiirkonna külamajadesse ja külakeskustesse kerksuskeskused ning selleks on kõigepealt vaja hoonetele luua generaatorivalmidus ja võimekus. Leiti, et need keskused võiksid olla Roosna-Allikul, Sargveres, Annas, Tarbjal ja Viisus ning võimalusel ka teistes kohtades.

Roosna-Alliku külavanem ja külaaktiiv sai kokku juba 20.oktoobril ning räägiti läbi Päästeameti esindajaga ja leiti, et tõesti on generaatori võimekuse väljaehitamine vajalik. Kohaliku elektriette võtte esindajaga vaadati üle kuidas ja mida on vaja, et vajalikud tööd teha ning konsulteeriti ka Paide linnamajanduse osakonna juhiga, et kogukonnal on soov generaatorivõimekus hoones luua.

Kogukond esitas KYSKi projektitaotluse loodava kerksuskeskusele generaatorivõimekuse loomiseks, millele saadi positiivne otsus. Lisaks Roosna-Alliku kogukonnale tegi samasuguse investeeringu Sargvere kogukond oma keskus. 2024.aastal avanes taas KYSKi innovatsiooni taotlusvoor, mille eesmärk on elanikkonnakaitse võimekuse suurendamine.

Kuna Paide linna maapiirkondades on nüüd kaks keskust, millel on olemas generaatori võimekus, siis on vaja ka generaatorit, mida saab kiiresti ühendada ja vajadusel transportida ühelt objektilt teisele. Roosna-Alliku kogukond pidas taas nõu ning valiti välja sobilik generaator. Räägiti läbi Paide linna ning teiste kogukondadega, et kas mõni teine kogukond sooviks selle investeeringu teha, kuna teistel seda valmisolekut ei olnud ja Roosna-Alliku kogukond oli selleks valmis, siis esitas MTÜ Allikaveed taotluse generaatori soetamiseks, millele saadi käesoleva aasta lõpus positiivne otsus.

Enne generaatori taotluse esitamist kohtus Roosna-Alliku kogukond 18. septembril 2024 ning arutles läbi kriisiplaani teemad, kaardistati riskid, räägiti läbi kogukonna liikmete võimalused vajadusel appi tulla ning kuna kõige suurem risk on hetkel elektrikatkestused, siis otsustati soetada generaator ja leida selleks vajalikke vahendeid, omavalitsuse huvi oli ka kohapealse kriisimeeskonna koostamine, kellega vajadusel infot jagada.

Kuna kogukonnal oli kriisiplaan läbi mõeldud, siis sooviti oma teadmisi veelgi täiendada ning osaleti 7. detsembril 2024 Kogukonna kriisiplaani koostamise koolitusel, mida korraldas Rahvaülikoolide liit koostöös teiste partneritega. Koolitaja oli Kristi Aav. Peale koolitust sai Roosna-Alliku kogukonna aktiiv taas kokku ning lähtuvalt koolituse teemadest vaadati oma kriisiplaanis üle kogukonnas olemasolevad ressursid, kogukonna liikmete rollid ja vastutus, kes on kogukonna koostööpartnerid kriisikindluse saavutamisel, milline on kogukonna riski- ja kriisikommunikatsioon ja selle seotus kriisiplaaniga, millised on jätkutegevused peale kriisiplaani valmimist.

Sille Pudel
Roosna-Alliku aleviku ja Allikjärve külavanem
sille@positiivnetulem.ee

MTÜ Purdi Külaselts

Näide sellest, kuidas külaseltsi ühe aasta ettevõtmisi kokku võtta ja tutvustada.

Nii võtab oma 2023. aasta kokku MTÜ Purdi Külaselts

2022. aasta hakkab lõppema ja ka meie külaseltsil on aeg tehtule tagasi vaadata.

Ei saa salata- koroonaaeg rappis ka meie kogukonna tegutsemistahet ja sellest väljatulemine on toimunud samm sammu haaval. Rõõm on nüüdseks tõdeda, et taas on hakanud toimima töötoad ja edasised plaanid panevad juba külaseltsi liikmetel silmad särama!

Mida me siis 2022 aastal tegime?

Meie hooaeg algas juba traditsiooniks saanud kogu pere matkaga Vabariigi aastapäeval, kuhu ootasime igas vanuses osalejaid. Pärast jalutamist tervitas kõiki mustikasupp ja soojad pirukad. Erilist rõõmu valmistas osavõtjate rohkus!

Samal hetkel tõusis päevakorda sõda Ukrainas ning mõtlesime pikalt, kas me ikkagi korraldame Naistepäevapeo märtsis... Otsustasime keeruliste aegade kiuste, et just nüüd on oluline olla üksteisega koos ja pidu sai toimuma. Rahvast tantsutas ansambel Tänatehtu.

Kevadel viisime läbi talgupäeva tulevase külaplatsi rajamiseks. Lõikasime võsa, vedasime oksi ja sõime hernesuppi!

Et talvega oli siginenud allee teeäärtesse taas igasugust sodi, jalutasime ka selle kenasti prügi-kottidesse ning Paide Haldus korraldas kotid sinna, kus nende koht.

Samuti ei jäänud tähistamata Võidupüha vana veski juures- süütasime jaanilõkke ja nautisime üksteise rõõmsat seltskonda.

Sel aastal juhtus kuidagi nii, et avalikkusele suunatud ürituste asemel veetsime aega hoopis „omadega“- nii rentisime bussi ja tegime tiiru peale Avatud Talude Päevale. Külastasime mitmeid kodumaiseid veinivõõrtootjaid, talupidajaid, ilutootjaid... Oli igati meeleolukas ja inspireeriv päev!

Hingedepäeva puhul korraldasime väikese mõtisklusõhtu Purdi mõisa kaminasaalis, kus Merli luges omaloomingulisi luuletusi ja Tarmo täitis mõttepausid omaloominguliste lauludega.

Novmebris osaleti ohutus-orienteerumismängul ÖÖ-KEATil, kus pandi proovile osalejate kiirus, teadmised, nutikus ja oskused. Esmakordse osalusega saavutasid „Purdikad“ tubli 5. Koha.

Detsembris äratasime üles pikalt ootele jäänud töötubade traditsiooni ja nii valmistasime Merlyni juhendamisel jõulupärgasid. Osalejate arv täitus 100% ja eriti suurt rõõmu tegi teadmine, et meiega liitusid ka vahvad tüdrukud Raplast. Taas oli väga tore ühistegemine!

Detsembris avanes võimalus kutsuda endle külla Päästeamet, kes viis läbi kriisiaja infotunni. Kohelatulnuile tutvustati erinevaid vahendeid, mille abil erinevaid kriise kergemalt üle elada; tekitati elav arutelu kogetud kogemuste põhjal. Oli kaasahaarav ja mõtlemapanev kohtumine!

Purdi Külaselts tänab kõiki toetajaid, jälgijaid, sõpru ja meie ettevõtmistel osalejaid!

Samas anname teada, et uuel aastal on tulemas nii traditsioonilisi kui uusi üritusi- toimub erinevaid töötube, pidusid, talgupäevi jne.. Hoidke vaid kätt pulsil, jälgides MTÜ Purdi Külaseltsi lehte.

Suure tänutundega südames soovime kõikidele ilusat vana-aasta lõppu ja üliägedat uut, 2023. Aastat!!!

Rõõmsate kohtumisteni!!!

Merli Kaas

külaseltsi liige

Merli201@hotmail.com

Lõppsõna

Soovime südamest tänada kõiki aruteludel, koolitustel ja õppereisidel osalejaid, kes viimase nelja aasta jooksul on panustanud projektide õnnestumisse. Teie soov õppida, jagada ja rakendada õpitut oma kogukondade hüvanguks on olnud inspiratsiooniks meile kõigile. Teie ideed ja koostöövaim on andnud mõtteid, kuidas jätkata.

Tunnustame projekti partnereid Järva valda ja Paide linna ning kõiki koostööpartnereid, kes pakkusid teadmisi, nõuandeid ja tehnilist tuge projektide elluviimisel.

Samuti täname kõiki, kes on panustanud käesoleva kogumiku valmimisse. Eriline tänu kuulub küladele, seltsidele ja kogukondadele, kes jagasid oma lugusid.

Lõpetuseks täname projekti meeskonda, teie panus aitas kaasa sellele, et meie külad saavad olla arukad, innovaatilised ja elujõulised.

Koos suudame kujundada külaelu jätkusuutlikumaks!

Riik on sageli liiga kaugel, kogukond on lähedal

Kodukandi kultuuri hoidmine

Üksteise toetamine

Turvatus

Soov panustada

Turvalisus

Naabrit on vaja tunda

Koosloome

Koos on kergem

Kuuluvustunne

Koostegutsemine

Suhtlemine

Sünergia

Ühised tegevused

2024